

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın **Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Işıkhhan** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri uyarınca yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

ÖZGÜL SAKİ

İstanbul Milletvekili

Türkiye'de engelli yurttaşların çalışma yaşamında karşı karşıya bırakıldığı eşitsizlikler, münferit uygulama sorunlarının ötesinde; insanı yalnızca üretim kapasitesi üzerinden değerlendiren neoliberal kapitalist emek rejiminin doğrudan sonucudur. Mevcut ekonomik düzen, "hızlı", "kesintisiz", "esnek" ve "yüksek performanslı" işgücünü esas almakta; bu normlara uymayan bedenleri ise işgücü piyasasının dışına itmektedir.

AKP iktidarı döneminde çalışma yaşamı giderek daha güvencesiz, daha esnek ve daha denetimsiz hâle gelirken; engelli bireyler bu dönüşümün en ağır sonuçlarını yaşayan toplumsal kesimlerden biri olmuştur. Engelli yurttaşlar ya tamamen işsiz bırakılmakta ya da düşük ücretli, kayıt dışı, güvencesiz ve ayrımcı çalışma koşullarına mahkûm edilmektedir. Kamuda ve özel sektörde uygulanması gereken engelli istihdam kotaları dahi etkili biçimde denetlenmemekte; işveren yükümlülükleri fiilen cezasız bırakılmaktadır.

Öte yandan iktidarın istihdam politikaları, engelli bireyleri eşit hak sahibi emekçiler olarak değil; "özel destek" ya da "yardım" kategorisinde değerlendiren paternalist bir anlayış üretmektedir. Çalışma yaşamında erişilebilirlik, makul uyumlaştırma, ayrımcılık yasağı ve sendikal haklar büyük ölçüde kâğıt üzerinde kalmaktadır.

Kapitalist emek rejiminin "verimlilik" merkezli yapısı, engelli bireyleri sistematik biçimde dışlayan sağlamcı bir çalışma düzeni yaratmaktadır. Bu nedenle mesele yalnızca istihdam oranı değil; emek sömürüsü, ayrımcılık, erişilebilirlik ve sosyal haklar sorunudur.

Bu bağlamda, engelli yurttaşların yaşam hakkını, bağımsız yaşam hakkını ve eşit yurttaşlık hakkını doğrudan etkileyen bu yapısal sorunlara ilişkin kamusal ve siyasal sorumluluğun açığa çıkarılması amacıyla aşağıdaki soruların yanıtlanması gerekmektedir.

1. Türkiye'de çalışma çağındaki engelli nüfusun; işgücüne katılım, kayıtlı istihdam, kayıt dışı çalışma, işsizlik ve uzun süreli işsizlik oranları nedir? Bu veriler cinsiyet, yaş ve engel türüne göre ayrı ayrı tutulmakta mıdır?
2. Engelli bireylerin önemli bir bölümünün ya tamamen işgücü piyasasının dışında kalması ya da güvencesiz ve düşük ücretli işlere yönelmek zorunda bırakılması, Bakanlığınız açısından mevcut emek piyasasının yapısal bir sorunu olarak değerlendirilmekte midir?
3. Son 10 yılda kamuda ve özel sektörde engelli istihdam kotasını eksik uyguladığı tespit edilen işyeri sayısı kaçtır? Bu işyerlerine yönelik kaç yaptırım uygulanmıştır?

4. Engelli bireylerin yalnızca düşük ücretli, esnek, geçici ve “destekli” istihdam alanlarına yönlendirilmesi, Bakanlığınız açısından yapısal ayrımcılık olarak değerlendirilmekte midir?
5. İşyerlerinde erişilebilirlik yükümlülüklerini yerine getirmeyen işverenlere son 5 yılda kaç denetim yapılmıştır? Kaç işyerine yaptırım uygulanmıştır?
6. Engelli çalışanların mobbing, ayrımcılık, ücret eşitsizliği, terfi engeli ve işten çıkarma baskısı nedeniyle Bakanlığınıza yaptığı başvuru sayısı kaçtır?
7. “Esnek çalışma” ve “evden çalışma” modellerinin, engelli emekçileri güvencesiz ve görünmeyen emek biçimlerine daha fazla ittiğine ilişkin eleştiriler hakkında Bakanlığınızın herhangi bir etki analizi bulunmakta mıdır?
8. Engelli kadınların hem patriyarkal iş bölümü hem de engellilik temelli ayrımcılık nedeniyle çalışma yaşamında çok katmanlı eşitsizlik yaşadığı dikkate alındığında, Bakanlığınızın engelli kadın istihdamına ilişkin özel bir programı bulunmakta mıdır?
9. Engelli bireylerin sendikal örgütlenme süreçlerinde yaşadığı dışlanma ve ayrımcılığa ilişkin Bakanlığınızın herhangi bir araştırması veya veri çalışması bulunmakta mıdır?
10. Son 10 yılda iş cinayetleri veya iş kazaları sonucu engelli hâle gelen işçi sayısı kaçtır? Bu işçilerin kaçısı çalışma yaşamından tamamen kopmuştur?
11. Meslek hastalıkları ve iş kazaları sonucu engelli hâle gelen işçilerin sosyal ve ekonomik hak kayıplarına ilişkin Bakanlığınızın yürüttüğü özel bir destek programı bulunmakta mıdır?
12. Bakanlığınız, kapitalist üretim ilişkilerinin “yüksek performans” ve “kesintisiz verimlilik” esasına dayalı yapısının engelli bireyleri sistematik biçimde işgücü piyasasının dışına ittiği yönündeki eleştirileri nasıl değerlendirmektedir?
13. Engelli bireylerin emeklilik hakkına erişimini zorlaştıran son dönem düzenlemelerinin geri çekilmesine ilişkin bir çalışmanız bulunmakta mıdır?
14. Engelli bireylerin güvenceli, sendikalı, erişilebilir ve eşit çalışma hakkını kamusal sorumluluk temelinde güvence altına alacak bütünlüklü bir istihdam politikası hazırlanmakta mıdır?